

Reivindicació de l'origen del tema del famós quadre de Picasso

«Les senyorettes del carrer d'Avinyó», si us plau

Pere Calders es pregunta, en el seu davantal de l'Avui del dia 7 de febrer, si *Les senyorettes del carrer d'Avinyó*, més conegudes pel seu títol francès de *Les demoiselles d'Avignon*, fan referència, per la seva temàtica, a un prostíbul del carrer d'Avinyó de Barcelona o a la ciutat provençal dels papès.

Caldria que això que es pregunta Pere Calders i que es deu preguntar molta gent quedés ben clar, una vegada per totes, entre nosaltres. Fa més de vint-i-cinc anys que maldo per dissipar aquest malentès i no hi pervinc.

La força de la rutina és aclaparadora. Ara, amb la pròxima vinguda del quadre a Barcelona, potser ha arribat el moment de clarificar del tot aquest punt.

Puc afirmar —i els qui em coneixen saben que sóc incapaç de fer dir a Picasso una cosa per una altra, tant si em plau com si no em plau el seu parer—, que una de les primeres vegades que vaig tenir la sort de trobar Picasso, i va ser per pura casualitat, a Vallauris, vers el 1951 o 1952, ell mateix, sense jo preguntar-li-ho, em va dir:

—És de Barcelona, vostè?

—Sí.

—Coneix el carrer d'Avinyó?

—Sí, una mica...

—Perquè jo vaig pintar un quadre que fa referència a una casa que hi havia en aquell carrer...

—Ho sé, ho sé...

No puc assegurar si va dir una casa de cites, una casa pública o un prostíbul.

Més aviat em sembla que va dir una casa i res més, amb punts suspensius en l'entonació de la veu.

Que jo refereixi aquest encontre pot tenir valor per a mi i per aquells que em coneixen, però pot ser titllat per part de forans o d'estrangers —o de suspicços— d'invenció meva. Jo considero, al contrari, que Picasso m'ho deia perquè tenia molt d'interès a subratllar-ho, per raons més profundes de les que pot semblar de bell antuvi.

Per sort, a part del meu testimoniatge, que cadascú prendrà com li plagui, existeixen unes contestes objectives i molt més remotes, que esdevenen incontrovertibles. Els dos homes que de més a prop han treballat amb Picasso són D. H. Kahnweiler i Christian Zervos, el seu marxant més important —justament a partir del 1907, any de *Les*

senyoretetes— i el seu exegeta gairebé oficial, i tots dos han referit, per escrit, les al·lusions de l'artista sobre el seu cèlebre quadre.

Monumental «Pablo Picasso»

La pedra angular en aquest debat és una pàgina de Zervos publicada el 1932 en el volum II del seu monumental *Pablo Picasso*. Per tal de donar-li més èmfasi és impresa, excepcionalment, en lletra cursiva i posada al costat del llenç. Diu:

«El títol de l'obra no és de l'artista. Aquest havia explicat que hi havia pintat el record d'una casa pública de Barcelona, del carrer d'Avinyó, pròxim al domicili patern. Picasso creu recordar que és André Salmon qui donà al quadre el seu títol. És la confusió entre el nom del carrer on es trobava la casa pública amb el de la ciutat d'Avinyó allò que ha fet creure que Picasso hi havia viscut. De fet, no ha viscut en aquesta ciutat sinó cinc anys més tard, el 1912, en el moment de les seves vacances a Sorga».

I, en efecte, quan vaig visitar, fa una vintena d'anys, André Salmon en nom de Picasso (havien estat una mica distanciats a causa de la nostra guerra, em sembla), Salmon em va confirmar i fins i tot es va vanter al meu davant que era ell qui havia donat el nom de *Les demoiselles d'Avignon* al quadre. (Adverteixo, als possibles suspicços, que vaig fer tres fotos a André Salmon, que encara servo i que són la prova de la meua entrevista.)

D'altra banda, Kahnweiler reporta una frase de Picasso queixant-se d'aquest títol: «Les senyoretetes d'Avinyó, com em molesta aquest nom!» (Kahnweiler, *Huit conversations avec Picasso*, p.22, conversa del 8 de desembre del 1933.)

Que Picasso insisteixi tant en la localització barcelonina del motiu argumental que inspirà la seva magna obra vol dir alguna cosa, alguna cosa de molt significatiu que penso descabdellar en una monografia que preparo sobre aquest quadre i que nosaltres hauríem de ser els últims a desatendre.

Per començar, i sense necessitat d'arribar a l'exposició esmentada, que requeriria molt més espai que el d'un article, hi ha el fet que *Les senyoretetes del carrer d'Avinyó* és, amb *Gernika*, un dels dos quadres més famosos del nostre segle, aquell que trenca amb les convencions establertes del Renaixement ençà. Això sol és un motiu suficient perquè els catalans en general i els barcelonins en particular defensin aquesta parcel·la de propietat intel·lectual que ens pertoca.

Obres sense títols

Altrament, no hi ha ningú que tingui el dret d'imposar-li cap títol, perquè Picasso no n'hi posa cap, com no en posava mai a les seves obres. El quadre més aviat s'hauria d'anomenar *El bordell del carrer d'Avinyó* o *Les mosses del carrer d'Avinyó* o alguna cosa per l'estil, però com que la rutina pesa tant i és tan difícil lluitar-hi, sempre m'ha semblat que valia més afegir, al títol en voga, la referència al carrer, per facilitar-ne el

canvi o l'assimilació, en el ben entès que el mot *senyoreta* hi és pres en un sentit més aviat irònic.

Encara em cal afegir que, atès que molts dels tractadistes de Picasso, quan fan repetides al·lusions al quadre, en lloc de citar-ne el títol sencer, diuen, només, *Les senyorettes* (*Les demoiselles*), jo mateix tinc tendència a usar cada vegada més aquesta designació abreujada en lloc de *Les senyorettes del carrer d'Avinyó*.

Crec que es tracta d'alguna cosa més que d'un nom. En la problemàtica que aquest ens planteja hi veig condensada una actitud molt típica del nostre país, que és la de defensar acarnissadament certes coses de fronteres endins, certs valors casolans, i la de desentendre'ns de certs problemes d'àmbit universal que ens afecten, com si no poguéssim o no haguéssim d'escometre'ls i enfrontar-nos-hi. Veig en aquesta actitud una herència i una prova de la nostra decadència, un dels signes de supeditació que encara duem a sobre i contra els quals és necessari reaccionar si de veritat volem afirmar-nos col·lectivament, si de veritat volem salvar la nostra identitat.

Josep Palau i Fabre

Avui, 14 de febrer del 1988